

**တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏
အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့်ဥပဒေ**

**ဥပဒေကုန်ဒေါ်မိထိုင်မြဲပိုင်ဘုပ်ဘိုန်
ခြိုဝကွန်တိုင်ကုင်ဂဲ**

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၈။)

(ယည်-၈၊ဥပဒေလွှတ်ဒေါ်ကုင်ကုန်ပိုင်မိဆန်မိ ၂၀၁၅)

၁၃၇၆ ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း ၇ ရက်

ခုဆန်မိ ၁၃၇၆၊ ကျန်ပိုင် ဆီကျန်လေး ၇

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်)

(ခုဆန်မိ ၂၀၁၅၊ ကျန်ပိုင်တြိုဝါရီ ဆီ ၂၄)

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	ခါန့် (၁) ဇိုင် ဂါရ် ဂြည်လေး;အိုမ်ဇဲ	၁
၂။	ခါန့်(၂) ပုန်ကိုရ်ယောင်	၃
၃ ။	ခါန့်(၃) ပုန်ဘုပ်ဘိုန် ဂါရ် ပုန်လိုဘိုန် ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲ	၄
၄ ။	ခါန့်(၄) တုပြိုင်; ဌာနတိုင်ကိုင် ဂါရ် အာပ်ဒဲ; ပဲန်တိုင်ကိုင်ကုင်ကိုရ်ပိုမ်	၇
၅ ။	ခါန့်(၅) နဲ ဂါရ် ပုန်ဘိုန်ရ်ရဲဂဲ တိုင်ကိုင်ဌာန	၉
၆။	ခါန့်(၆) လူမလာထိုင်ခြဲ ပုန်ဘုပ်ဘိုန် ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲ	၁၃
၇။	ခါန့်(၇) ပုန်ဒံန်ပုန်ခြဲဂဲ	၁၇
၈။	ခါန့်(၈) တာမ်လူတ်ဂ	၁၇
၉။	ခါန့်(၉) ကဏ္ဍတံန်နဲ	၁၈

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	အခန်း(၁) အမည်နှင့်အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်	၁
၂။	အခန်း(၂) ရည်ရွယ်ချက်များ	၃
၃။	အခန်း(၃) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များ	၄
၄။	အခန်း(၄) ဝန်ကြီးဌာနဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ခန့်အပ်ခြင်း	၇
၅။	အခန်း(၅) ဝန်ကြီးဌာန၏တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ	၉
၆။	အခန်း(၆) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း	၁၃
၇။	အခန်း(၇) တားမြစ်ချက်များ	၁၇
၈။	အခန်း(၈) ပြစ်ဒဏ်များ	၁၇
၉။	အခန်း(၉) အထွေထွေ	၁၈

ဥပဒေကုန်ဒေါ်မိထိုင်ခြံဒဲးပုန်ဘုပ်ဘိုန်
ခြိုဝကွန်တိုင်ကိုင်ဂဲ
(ယည်-၈၊ဥပဒေ လွတ်ဒေါက်ကိုင်ကုန်ပိုမ်၊ဆန်မ် ၂၀၁၅)
ခုဆန်မ် ၁၃၇၆၊ ကျန်ဖိုန် ဆီကျန်လေး; ၇
(ခုဆန်မ် ၂၀၁၅၊ ကျန်စဲတြိုဝါရီ ဆီ ၂၄)

လွတ်ဒေါက်ကိုင်ကုန်ပိုမ်ပွလေး; ဥပဒေအိုဝ။

ခါန် (၁)
ဇီဝဂါရ် ဂြည်လေးအိုမ်ခဲ

၁။ ဘုပ်ဒါ; ဥပဒေအိုဝ်ဇီဝ် ဥပဒေ ကုန်ဒေါ်မိ ထိုင်ခြံဒဲး; ပုန်ဘုပ်
ဘိုန် ခြိုဝကွန်တိုင်ကိုင်ဂဲ။

၂။ ဒဲးအိုမ်ခဲရောတ် ခိုည်ဂြည်လေး; ခြိုင်ခဲ ယိုဝအူန် တ ဥပဒေ
ရခြိုမ်အိုဝ-

(က) ခဲဒါ; ခြိုင်ကွန်တိုင်ကိုင် ဒီန် မိုဝ်; ခြိုင်ဂဲ ပွဒါ;ညို;
ကိုင်ကုန်ပိုမ်မျမ်မာအိုဝ်မိုဝ်; တိုင်ကိုင် ဒေ၊ ဝှည်တဲတဲ
ဝါဝါ ညို;။ န်ခြိုင်ခဲဒီန် ကာပါစိဂဲ ပုန်ညာဒဲးဂဲပဲန်
ကွန်ကိုင် ကွန်ဂူဂါရ် ကွန်ခဲ, ကုန်ခဲ,ဂူ။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၈။)
၁၃၇၆ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၇ ရက်
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်)

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ဤဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

အခန်း (၁)

အမည်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်

၁။ ဤဥပဒေကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေဟု ခေါ်တွင်စေရမည်။

၂။ ဤဥပဒေတွင်ပါရှိသော အောက်ပါစကားရပ်များသည်
ဖော်ပြပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေရမည်-

(က) **တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ** ဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စု
သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ်
သတ်မှတ်၍ စဉ်ဆက်မပြတ် နေထိုင်ခဲ့ကြသော
လူမျိုးများကိုဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် နိုင်ငံသား
ပြုခွင့်ရသူများနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသားများ မပါဝင်။

- (ခ) ငဲဒါ; ဌာနတိုင်ကိုင် ဒီန် မှိုဝ;ဇောမ်ဥပဒေ တုပြိုဝ; အစိုယတြောင်ဆောင်ကုင်ကုန်ပိုမ် ဌာန တိုင်ကိုင် ခြိုဝ ကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲ။
- (ဂ) ငဲဒါ; တိုင်ကိုင်ကုင်ကုန်ပိုမ် ဒီန်၊ ဇောမ်ဥပဒေ တိုင် ရှံရ်;တုပြိုဝ်; မှိုဝ;ပုန်တုပြိုဝ်; သမ္မတ ရေဖြောမ်ရာ; ဒါ;ရှုမ် လွံတ်ဒေါကုင်ကုန်ပိုမ် အာပ်ဒဲ;နဲ့ တိုင်ကိုင် ကုင်ကုန်ပိုမ် ဌာနတိုင် ကိုင်ခြိုဝကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲ။
- (ဃ) ငဲဒါ; ဌာနတိုင်ကိုင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမှိုဝ်; ဌာနတိုင်ကိုင်ကပိုန်ကုင် ဒီန်၊ ဇောမ် ဥပဒေ တိုင်ရှံရ်; တုပြိုဝ်;မှိုဝ်;ပုန်တုပြိုဝ်; သမ္မတ ရေဖြောမ် ရာ; ဒါ;ရှုမ် လွံတ်ဒေါဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမှိုဝ်; လွံတ်ဒေါကပိုန် ကုင် အဆေအုန် အဆေဒီန် မောဘိုန်ရှံရ်ညာကိစ္စလောင် ခြိုဝကွံန် တိုင်ကုင်ဂဲ အာပ်ဒဲ;နဲ့ ပဲန်ဌာနတိုင်ကိုင်။
- (င) ငဲဒါ; တိုင်ကိုင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမှိုဝ်; တိုင်ကိုင် ကပိုန်ကုင် ဒီန် ဇောမ် ဥပဒေတိုင် ရှံရ်;တုပြိုဝ်;မှိုဝ်; ပုန်တုပြိုဝ်; သမ္မတ ရေဖြောမ်ရာ; ဒါ;ရှုမ် လွံတ်ဒေါ ဒေသ အိုင်ဒါင် ကုန်ကာမှိုဝ်; လွံတ်ဒေါကပိုန်ကုင် အဆေအုန် အဆေဒီန် အာပ်ဒဲ;နဲ့ ပဲန်တိုင်ကိုင်ဌာန လောင်ခြိုဝ်ကွံန် တိုင်ကုင်ဂဲ ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာ မှိုဝ်; ကပိုန်ကုင်။

- (ခ) **ဝန်ကြီးဌာန** ဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနကို ဆိုသည်။
- (ဂ) **ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး များရေးရာ ဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးကို ဆိုသည်။
- (ဃ) **တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာန** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သော ဝန်ကြီးဌာနကိုဆိုသည်။
- (င) **တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီး** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ဝန်ကြီးဌာန၏ ဝန်ကြီးကို ဆိုသည်။

(စ) ငဲဒါ; လောင်ပူန်ကွန်တိုင်ကုင် ဒီန် မိုဝ်;ငဲ၊ ဘေဲ,ဘာန်၊ ပညာနုညောတ်၊ ထုင်မှိုမ်ထုင်ဂြိုဝ်;၊ ထုင်ရိုထုင်ဇာန် ဂါရ် ဖာဆာပုံနကိုကွည်၊ ဂြုဆိုပိတ္တုတ်ဆဝ်,ဆမ်ဆမ်င် လောင်ယေန်ငံင်၊ လောင် ဘိုန်ပုံနဘုပ်ဘိုန် န် ဥပဒေ တိုင်ရံရ်; တုပြိုဝ်; ခိုည် ခြိုင်ကာန် လောင် ဇာတ်ဘီ ကိုရ်ဟံ့ထံ့ဇာရ်။

ခါန်(၂)
ပုံနကိုရ်ယေင်

၃။ ပုံနကိုရ်ယေင် ဥပဒေ မိုဝ်;ခိုည်ရခြုမ်အိုဝ်-

(က) ပုံနဘုပ်ဘိုန ကွန်ကုင်ကွန်ရူဒီန် မောခြိုင်ကွန် တိုင်ကုင် ဂဲဒိုည်,ဒိုည်, ဘိုန်မိုဝ်;ရုမ်ကိုရ်တာန်။

(ခ) ကွန်တိုင်ကုင် တော ကွန်တိုင်ကုင် ကိုရ်ဇု; ကိုရ်ဒမ် ကိုရ်မိုတ်ကိုရ်တိုမ်အုန်နွံရ်;ဖိုမ်ကုင် ကိုရ်ပိုမ် ကိုရ်ဘာတီ ဝုည်ရုမ်ဝုည်ရာ;ဆေဆေ။

(ဂ) မောကိုရ်ဟံ့ထံ့ဇာရ်ဒေ လိုကိုန်ဒေါမ်ကိုန်မွံတ် ခိုည်ငဲ၊ ဘေဲ,ဘာန်၊ ပညာနုညောတ်၊ ထုင်မှိုမ် ထုင်ဂြိုဝ်;၊ ထုင် ရိုထုင်ဇာန်၊ ပိုင်ရံင်ခြိုင်မျို ဂါရ် ဂြုဆိုပိတ္တုတ်အဆိုဝ်, အဆမ် ဆမ်င် ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲ။

(စ) တိုင်းရင်းသားရေးရာဆိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ သမိုင်းအမွေအနှစ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများရရှိရေးတို့ အပါအဝင် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စသည့်ကိစ္စရပ်များကို ဆိုသည်။

**အခန်း (၂)
ရည်ရွယ်ချက်များ**

၃။ ဤဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်-

- (က) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး တန်းတူညီမျှသော နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများ ရရှိစေရန်၊
- (ခ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုဖြင့် စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ် အခြေခံ၍ ထာဝစဉ်အတူတကွ လက်တွဲနေထိုင်ကြစေရန်၊
- (ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း၊ အမျိုးသားရေး လက္ခဏာနှင့်သမိုင်းအမွေအနှစ်တို့ကိုထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရန်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်၊

(ဃ) ကွန်တိုင်းကုင် တော ကွန်တိုင်းကုင် လောင်ကုန်ရ် ဒေါပ် ကုန်ရ်ဟျောင်၊ လောင်ကုန်ရ်ကုန်ရ်ပိုင် ဂါရ် လောင်ကုန်ရ် ဇောည်ကုန်ရ်ထိုင်ဂဲဒီန် ဒဲးကုန်ရ် ဟံ့ထံ့ဇာရ်ဒေ။

(င) ခြိုင်ကွန်တိုင်းကုင် အုန်အီကုန်ရ်ဟံ့ထံ့ဇာရ် ရာမ် ဩဒီန် ခိုည် လောင်ပညာ၊ လောင်ခေါခါ၊ လောင် ဟောမ်ဒါဥစ္စာ ကုန်ရ်ဟံ့၊ လောင်ဒေင်ရဗ ကာန်ဂဲဒီန် မောကုန်ရ်ဟံ့ထံ့ ဇာရ်ဒေ။

(စ) ပုန်ယိုင်အုန် နံဥပဒေတိုင်ရံရ်;တုပြိုင်;ဒီန် ပုန် ဘိုပ် ဘိုန် ခြိုင်ကွန်တိုင်းကုင်ဂဲ မောဘိုန်နံ့ပြေ ညှိ;ဒေ။

ခါန်(၃)

ပုန်ဘိုပ်ဘိုန် ဂါရ် ပုန်လိုဘိုန် ခြိုင်ကွန်တိုင်းကုင်ဂဲ

၄။ ခြိုင်ကွန်တိုင်းကုင်ဂဲ လောင်ကုင်ရူကတုမ်ဆတီး၊ လောင် တရာဥပဒေဘိုန်ဖလူမ် ဂါရ် လောင်ရူဂါင်ယေန်ငံင် ဆာယာ၊ ခိုည် လောင်ဂဲဒီန် ကုန်ကာကုန်ရ်ခံတ်ဇောမ် ဥပဒေ ပုန်ပွလေး; ပုန် အကျို လိုပ်ပုန်လိုကံမ်ကျိုင်ဇောမ်ဘီကုင်ဘီရူ-

(ဃ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ် ရေး၊ ချစ်ကြည်လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေး တို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန်၊

(င) တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှု နည်းပါးနေသည့် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည်တို့ ပါဝင်သော လူမှုစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်၊

(စ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အပြည့်အဝ ရရှိစေရန်။

အခန်း (၃)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များ

၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး၊ ပြည်သူ တို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအကျိုးငှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေ များနှင့်မဆန့်ကျင်လျှင်-

- (က) ငဲအယ်၊ ဘေဲ,ဘာန်အယ်၊ ပညာနုညောတ်အယ်၊ ထုင်မှိုမ် ထုင်ဂြိုဝ်း;အယ်၊ ထုင်ရိုထုင်ဇာန်အယ် ဂါရ် ဖာဆာ ဆာ ဆနာပုံန်ကိုကွည်အယ် ခိုည်ဂဲဒိန် ကာ ယိုဝ်ရကီ;ရကာတ် ဘိုန်ရ်ရ်ဒိုည်,။
- (ခ) ငဲအယ်၊ဘေဲ,ဘာန်အယ်ဂဲဒိန် ကုန်ကာတိုဝ် ကာဓှိုင် မေန ငဲယွပုံန်လိုဇောမ်လောင်ပညာဒိန် ဘိုန်ပုံရ် နောဒဲ;၊ ဘိုန်ပုံရ်နောအုန်။
- (ဂ) ပုံန်ရ်ရ်ဇောမ်ထုင်မှိုမ်ထုင်ဂြိုဝ်း; ထုင်ရိုထုင်ဇာန် ခိုည် ယွေည်ဂါရ် ဆဇီထွတ်ဆဇီမြှတ်ဒိန် ကာယိုဝ် ရကီ; ရကာတ် ဘိုန်ရ်ရ်ဒိုည်,။
- (ဃ) ဘေဲ,ဘာန်အယ် ဂါရ် ပညာနုညောတ်အယ် မောခိုတ် ကာပ်ပါန်ကုန်ဟံ့ထံ့ဇာရ်ဒေ ဘိုန် တဂေန်ကုန်ရ်ယေင် ရ်ရ်ညာ ဂါရ် လောင်ထုင်မှိုမ် ထုင်ဂြိုဝ်း;တွန်နံ တွန်မျိုဒိန် ကာယိုဝ်ရကီ;ရ ကာတ် ဘိုန်ရ်ရ်သုတေသန တီပ်လဲမ် မောနံပ် တိုင်ရံရ်;စင်စင်ဟြ ဟြ ။
- (င) ဘုပ်ဘိုန်ပုံရ်နောပညာ၊ ဘုပ်ဘိုန်ဆန်မ်ရောဂါ၊ ဘုပ် ဘိုန် ကာန်ငါန်ဂါရ် တကာန်ပုန်ဟောမ်ဒါ ဥစ္စာ (အုဇာ) ကုန်ဟံ့ဒိန် လိုဘိုန်ကုန်ရ်ဖြေင် ခိုည်ပုံန်ဘုပ် ဘိုန်ဒိန်။
- (စ) ပညာ လုပ်ဆန်မ်ဆပူည်ကုန်မာ အယ် မောကာ ဟြာည်ဒေ ဘိုန်ကုန်ဒေါမ်ကုန်မွတ်အယ်အေန်၊ မော ဆန်မ်ဆပူည် ကုန်မာအယ် ဂါရ် ဘိုန် ညာဒဲ; မော ဆန်မ်ဆပူည်ကုန်မာ အယ်မဲန ဟံ့ဒေ။

- (က) မိမိတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာသာသနာ တို့ကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။
- (ခ) မိမိတို့၏စကား၊ စာပေတို့ကို နိုင်ငံတော်၏ပညာရေး မူဝါဒကို ထိခိုက်မှု မရှိစေဘဲ သင်ကြားခွင့်နှင့် သင်ယူ ခွင့်ရှိသည်။
- (ဂ) မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ဆောင်ရွက် သောအခမ်းအနားများနှင့် နေ့ထူးနေ့မြတ်များကို လွတ်လပ်စွာ ကျင်းပခွင့်ရှိသည်။
- (ဃ) မိမိတို့၏စာပေနှင့် အနုပညာတို့ကို ခေတ်မီတိုးတက် စေရန် တီထွင်ကြံဆဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှု ကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လွတ်လပ်စွာသုတေသနပြု ဖော်ထုတ်ခွင့်ရှိသည်။
- (င) ပညာသင်ကြားခွင့်၊ ဆေးကုသခွင့်၊ အလုပ်အကိုင် ရပိုင်ခွင့်နှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများတွင် တန်းတူ ညီမျှသော အခွင့်အရေးများ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (စ) မိမိတို့၏ ရိုးရာတိုင်းရင်းဆေးပညာများ တိမ်ကော ပပျောက်မှု မရှိစေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း တို့ကို ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

(ဆ) ဘိုန် ထိုင်ခြံ ကုန်ဒေါမ်ကုန်မွဲတ် ဂြူဥစ္စာ(အုဇာ) ပုန်
အုန် ကုန်မာတာယာအုဟိုဝ်။

(ဇ) ကူဘီ ကုန်ဂွည့်ဘုရ်ဃုခါန် ဥပဒေတိုင်ရံရ်; တုပြိုင်; ဒိန်
လောင်ပူဥပဒေဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ကပိုန်ကုင်
ဂါရ် အရာပ်ဘိုန် ဩောင် ချောင်ရာင်ဒေဂဲ ဒိန်
အဆေလည် ဘိုန်လှုပ်ဒဲ; ဘီအယ်ဂဲလီပ်ရံရ်ဇေမ်ဂဲ။

(ဈ) ဇေမ် ပွဗ္ဗေ;ကာ;လေ;(ဇ)၊ ကူဘိုန်လီပ်ပါ လောင်ပူ
ဥပဒေ ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာ မိုဝ်; ကပိုန်ကုင် ဂါရ်
အရာပ် ဘိုန်ဩောင် ချောင်ရာင် ဒေဂဲဒိန် ကုန်မိုဝ်;မေန်
ခြိုင် ကွန်တိုင်ကုင် ခုန် ဒေသ အိုင်ဒါင်
ကုန်ကာမိုဝ်;ကပိုန်ကုင် ဂါရ် အရာပ်ဘိုန်ဩောင် ချောင်
ရာင်ဒေဂဲဒိန် နာနာမိုဝ်; ဒဲ;ဂဲဘိုန်ဒေရံရ်ဒဲ; ပုန်ခြိုင်
ကွန်တိုင် ကုင်ဒေ ဘုပ်ဒဲ; ဂဲလီပ်။

(ည) ဘိုန်ဟိုည့်လေ; ကုရ်မိုန်ကုရ်မံန် တီပ်လဲမ်တမ်စံပ်
တိုင်ရံရ်;အဆိုဝ်,အဆံမ်ဆမ်င်အယ် ဂါရ် ဂြူဥစ္စာ အုန်
ကုန်မာ တာယာအုဟိုဝ်ဒိန် ဘိုန်ထိုင်ခြံ ဇေမ်ဥပဒေ။

- (ဆ) မိမိတို့၏ ရှေးဟောင်း အမွေအနှစ်များကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခွင့်ရှိသည်။
- (ဇ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်သတ်မှတ်သော လူဦးရေ ရှိပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု ဥပဒေပြုရေးတွင် မိမိတို့ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။
- (ဈ) ပုဒ်မခွဲ (ဇ) အရ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု ဥပဒေပြုရေးတွင် ကိုယ်စားလှယ် ပါဝင်ခွင့် ရရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဖြစ်လျှင် ထိုတိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ စီရင်စု အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အဓိကအားဖြင့် ထိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ခွင့်ပြုရမည်။
- (ည) မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားများ၏ သမိုင်းဖြစ်စဉ်များကို ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် အမွေအနှစ်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခွင့် ရှိရမည်။

ခါန်(၄)

တုပြိုင်; ဌာနတိုင်ကိုင် ဂါရ် အာပ်ဒဲ; ပဲန်တိုင်ကိုင်ကုင်ကုရ်ပိုမ်

၅။ ခုန် အရာပ်ဝွည်ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ကဲ ခိုည်ခြိုင်ကာန် ကုရ် ဟံ့ထံ့ဇာရ်ဂဲ၊ ကာန်ချာင်လံ့ဂဲ၊ ကာန်ပုန်ဟောမ်ဒါ ဥစ္စာကုရ်ဟံ့ဂဲ၊ ကာနဟိုည်လေး;တိုဝ်;ဒါ သယံဇာတဂဲ။ ခြိုင်ကာန် ခိုည်ဒီန် ခိုည်ဒီန် ကုန်ဒါ;ညို;အယ်ရ်ရ် ဘုပ်ဂြည် လေး;ဗွေ;ဗွေိုင်ဒဲ;ဂဲနံပ် ဇေ ခိုည်မိုဝ်;ခိုည်ပိုည် ကာန်ချာင် လံ့ဒီန်။

၆။ မောဘိုန်ရ်ရဲဒဲ;ညို;ကာန် လောင်ပုန်ခြိုင်ကွန်တိုင် ကုင်ကဲ သမ္မတ ဒါင် ဘုပ်တုပြိုင်;ဌာနတိုင်ကိုင် လောင်ပုန်ခြိုင် ကွန်တိုင်ကုင်ကဲ ရုဗြောမ်ရာ;ဒါ;ရုမ် လွံတ်ဒေါကုင်ကုရ်ပိုမ်။

၇။ သမ္မတအိုဝ်-

(က) မောဘိုန်အာပ်ဒဲ; ပဲန်တိုင်ကိုင်ကုင်ကုရ်ပိုမ် လောင်ပုန် ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ကဲ ဒီန် န်ကုမိုဝ်; ကုန်ရ်ရဲလွံတ်ဒေါဂဲ မိုဝ်;ဟွည်၊ ကူအီကာမိုဝ်; ကုန်ရ်ရဲလွံတ်ဒေါဂဲမိုဝ်; ဟွည်, ရ်ရဲ;ဇောမ် ပုန်ဗွေ ဥပဒေ တိုင်ရ်ရဲ; တုပြိုင်; ဗွေ;၂၃၂၊ ဗွေ; ကားလေး; (က)ဒီန် စံင်တာင် ဟံ့ ဇေအ်နန် တလွံတ် ဒေါကုင်ကုရ်ပိုမ် တိုဝ်;ဗြောမ်ရာ; ဒါ; ရုမ်ဂဲ။

အခန်း (၄)

ဝန်ကြီးဌာနဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးခန့်အပ်ခြင်း

၅။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ဒေသအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးလုပ်ငန်းများ၊ စီမံကိန်းကြီးများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ သဘာဝသယံဇာတထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းလုပ်ငန်းများ အကောင် အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက စီမံကိန်းအကြောင်း အရာများကို သက်ဆိုင်ရာ ဌာနတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ပြည့်စုံတိကျစွာ ကြိုတင်ချပြ အသိပေး၍ ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။

၆။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို အလေးထားဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာနကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။

၇။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည်-

- (က) ပြည်ထောင်စု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရေးရာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးရန် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များထဲကဖြစ်စေ၊ လွှတ် တော် ကိုယ်စားလှယ်မဟုတ်သူများထဲက ဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ၂၃၊ ပုဒ်မခွဲ(က)ပါ အရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်နှင့် ပြည့်စုံသော သင့်လျော်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်၍ ယင်း၏ အမည်စာရင်းကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းလျက် သဘောတူညီချက် ရယူရမည်။

(ခ) မောဘိုန်အပ်ဒဲ; ပဲန်တိုင်ကိုင်ကုင်ကုန်ပိုမ် ဒီန်၊ ကုန်ကာ
ဘိုန်ဖြောမ်ရာ;ဒါ;ရှုမ် လွံတ်ဒေါကုင် ကုန်ပိုမ်ဂဲ
ကုန်ရံရ်ပုဂ္ဂိုလ်ဒီန် ဘိုန်တောင်ဟံ့ထင် စရင်ဇိုင်ကုန်မဲ
တလွံတ် ဒေါ ကုင်ကုန်ပိုမ်။

(ဂ) ပုဂ္ဂိုလ်အိုန်အီဟွည်,ဘိုန် ဖြောမ်ရာ;ဒါ; ရှုမ်လွံတ်
ဒေါကုင် ကုန်ပိုမ်ဂဲ စံင်ဘိုန်အပ်ဒဲ;နဲ့ ပဲန်တိုင် ကိုင်
ကုင်ကုန်ပိုမ်။

၈။ တိုင်ကိုင်ကုင်ကုန်ပိုမ်အိုဝ် ဘိုပ်တိုဝ်;ကာန်ခါမ်နဲ့ သမ္မတဒါင်။
အဆာက်အယာတိုင်ကိုင်ကုင်ကုန်ပိုမ်အိုဝ် မိုဝ်;ခိုည် အဆာက်အယာ
သမ္မတဒါင်။

(ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက် မရရှိပါက ယင်းပုဂ္ဂိုလ်အစား အမည်စာရင်းသစ်ကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ ထပ်မံတင်သွင်းခွင့် ရှိသည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက် ရရှိပြီးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အား ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးရမည်။

၈။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတအား တာဝန် ခံရမည်။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏ ရာထူးသက်တမ်းသည် သာမန် အားဖြင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတ၏ ရာထူးသက်တမ်းအတိုင်း ဖြစ် သည်။

ခါန်(၅)
နဲ့ ဂါရ် ပုံနံဘိုနံရံရဲဂဲ တိုင်ကိုင်ဌာန

၉။ နဲ့ ဂါရ် ပုံနံဘိုနံရံရဲဂဲ တိုင်ကိုင်ဌာနဒိန် မိုဝ်;ခိုညံရခြါမ် အိုဝ်-

(က) မောဘိုနံရံရဲလေး; ပုံနံကုရ်ယေင် အိုနံအီယိုဝ် အူနံ တဥပဒေအိုဝ် ယူရံရံ;ချမူ ဂါရ် ယည်ယွေ; ကယိုဝ်ကာနံ။

(ခ) အီယိုဝ်အူနံ တဥပဒေတိုင်ရံရံ;တုပြိုင်; ဂါရ် ဥပဒေအိုဝ် ခိုညံပုံနံဘုပံဘိုနံ ခြိုင်ကွံနံတိုင် ကုင်ဂဲဒိန် ထိုင်ခြဲ ကုန်ဒေါမ် မောဘိုနံ နှံ ပြေ့ညို; ခိုညံယွေ; ဥပဒေ။

(ဂ) လောင်ထိုင်ခြဲ ကုန်ဒေါမ်ကုန်မွံတ် ငဲ၊ ဆဲ၊ဘာနံ၊ ညာ နုညောတ်၊ ထိုင်မှိုမ်ထိုင်ဂြိုင်; ဂါရ် ထိုင်ရိုထိုင်ဇာနံ ခြိုင်ကွံနံတိုင်ကုင်ဂဲ ဂါရ် ညာဒဲ; ငဲ၊ ဆဲ၊ဘာနံ၊ ညာ နုညောတ်၊ ထိုင်မှိုမ် ထိုင်ဂြိုင်; ဂါရ် ထိုင်ရိုထိုင်ဇာနံ ခြိုင်ကွံနံ တိုင်ကုင်ဂဲ ကုရ်ဟံ့ထံ့ဇာရ်ဒေ၊အဆိုင်၊ အဆံမ်ဆမ်င်ဂါရ် ညာဒဲ;လောင်တီပံလဲမ်ဟိုညံလေး; ဂါရ် လောင်ကုန်ဒေါမ် ထိုင်ခြဲ ဂြိုင်ဉာအူနံကူနံ မာတာ ယာ အူဟိုဝ် နာနံ။

အခန်း (၅)

ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

၉။ ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်သည်-

- (က) ဤဥပဒေပါ ရည်ရွယ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် မူဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ခြင်း၊
- (ခ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေနှင့်အညီ အပြည့်အဝ ရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊
- (ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စကား၊စာပေ၊အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သမိုင်းနှင့် ရှေးဟောင်း အမွေအနှစ်တို့ကို စူးစမ်းရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

- (ဃ) ညာဒဲး; မောက္ခိန္ဒတိုင်ကုင်ဂဲတောဂဲ ကုန်ဒေါပ်ကုန်ရ်
ဟျောင်ဒေ၊ ကုန်ရ်ဇု;ကုန်ရ်ရံက်ဒေ၊ ကုန်ရ်ဇေည်ကုန်ရ် ထင်
ဒေ။
- (င) ပုန်ဘဝဇာတ်ပါန် မောက္ခိန္ဒယိုဝ်;ဇာရ်ဒေ ခိုည် ခြိုဝ်
ကွန်တိုင်ကုင် အုန်အီကုန်ဟံ့ထံ့ ဇာရ် ဩ၊ ဂဲဒီန်
ရ်ရ်ဒဲး; တဂဲ ကာန်ခြိုဝ်ကုန်ဟံ့ တွန်ကုန်ဒါ၊
ခိုည်လောင်ပညာ၊ လောင်ဘဲခေါခါ၊ လောင်ဟောမ်ဒါ
ဥစ္စာကုန်ဟံ့၊ လောင် ရဒေင်ဓ ကာန်ခိုည်ဒီန်ခိုည်ဒီန်။
- (စ) ခြိုဝ်ကွန်တိုင်ကုင် အူခြိုဝ်ဂါရ်အူခြိုဝ် (ကုန်ကာ မိုဝ်း)
ခြိုဝ်ကွန်တိုင်ကုင် ဂဲတောဂဲ မိုဝ်းဟွည်၊ ဖါဆာ ဆာဆ
နာဟံရ် မိုဝ်းဟွည်၊ ကုန်ကာကုန်ရ် တိုဝ်ကုန်ရ်ခါဒေ ပုန်
ရံက်ပင်အယ် ခိုည် ငဲ၊ ဘေ၊ဘာန်၊ထုင်မှိုမ်ထုင်ဂြိုဝ်း၊
ဖါဆာ ဆာ ဆနာ ပုန်ကိုကွည ဂါရ် ထုင်ရိုထုင်ဇာန်ဂဲဒီန်
ရ်ရ်ညာ ခိုည်အုင် ခိုည်ဒါ;အယ်။
- (ဆ) ပုန်ဘုပ်ဘိုန်ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲဒီန် ထိုင်ခြဲကတီကရီ ဇေမ်
ဥပဒေ။
- (ဇ) ကုန်မိုဝ်း; လုပ်ပဲန်ကုန်ထေင်ကုန်ဘုရ် ပဲန်ကုန်ဒီ
ဆုရ်နာကွန်တိုင်ကုင်ဂဲတောဂဲမိုဝ်းဟွည်၊ပဲန်ကုန်ဒီဆုရ်နာ
ခြိုဝ် ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲမိုဝ်းဟွည်၊ ကုန်ရ်မိုန်ကုန်ရ်မံန်ဒဲး;
ဂါရ် ဆာင်လောင်ဒဲး။

- (ဃ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ချစ်ကြည် လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေးတို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (င) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နည်းပါးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး များ၏ လူမှုဘဝ မြင့်မားရေးအတွက် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည့် လုပ်ငန်းရပ်များဘက်စုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (စ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုး တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အချင်းချင်းကို လည်းကောင်း၊ အခြားဘာသာ သာသနာကိုလည်းကောင်း ထိခိုက် နစ်နာမှု မရှိစေဘဲ မိမိ ချစ်ခင်မြတ်နိုးသည့် စကား၊ စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာသာသနာ နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင် ရွက်ခြင်း၊
- (ဆ) တိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထိရောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊
- (ဇ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများအကြားဖြစ်ပွားသည့် အငြင်းပွားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ဖြေရှင်းခြင်း၊

(ဈ) ဒဲးခြိုဝ်ကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲ ကိုရ်ဟံးတွံန်ကိုန်ဒါ၊ ရှိုရ်
သုတေသန တီပဲလဲမ်မောန်ပံတိုင်ရံရ်း; စင်စင်
တြတြ ကိစ္စဒီန်။

(ည) ခိုညံင်၊ ဘေ၊ဘာန်၊ ပညာနုညောတ်၊ ထုင်မှိုမ် ထုင်ဂြိုဝ်း;
ဂါရ် ထုင်ရိုထုင်ဇာန် ခြိုဝ်ခံရ်ကွံန်တိုင် ကုင်ဂဲအုန်အီ
မိုဝ်းဘီတြဒီန်၊ မိုဝ်းကောဒေရဲန် ဟြာည် ဒီန်
ဟိုညံလေး; လူမ်လာ ကုန်ဒေါမ်ကိုန် မွတ် ဂါရ် ညာ
မော ကိုရ်ဟံးထံးဇာရ်ဒေ။

(ဋ) ညာဒဲးလောင်ကိစ္စ အုန်အီယိုဝ်အုန်တဥပဒေ အိုဝ်
ကိုရ်မိုန် ကိုရ်မံန်ဇောမ်ဌာနတြောင် ကုင်ဂဲ၊ ဇောမ်ဖုင်
တြောင်ကုင်ဂဲ။

(ဌ) ဘိုညံမိုဝ်း; ဖုင်အစိုယတြောင်ဆောင်ကုင်ကိုရ်ပိုမ် မိုဝ်း;
ဟွည်၊ ဘိုညံမိုဝ်း; ဇောမ်ဥပဒေအုန်အုန် မိုဝ်းဟွည်၊
ရှိုရ်ညာကာန်နဲပိုန်ဒဲးလောင်ပုန်ခြိုဝ်ကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲ။

၁၀။ ဌာနတိုင်ကိုင်အိုဝ် ဘိုပဲတပြိုင်ဒဲး; ဖုင်ဘီရှိုရ်ကာန်တွံန်နဲ တွံန်
ကိုန်ဒါ၊ ပိုန်လိုတလူမ်ခြိုဝ်ကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲ ရဖြောမ်ရာ; ဒါ;ရူမ်
တိုင်ကိုင်ကုင်ကိုရ်ပိုမ်။

- (ဈ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေမည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ည) လူနည်းစုဖြစ်သော၊ ကွယ်ပျောက်လုနီးပါး ဖြစ်နေသော တိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများ၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဋ) ဤဥပဒေပါကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဌ) ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ကဖြစ်စေ၊ ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရဖြစ်စေ ပေးအပ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၁၀။ ဝန်ကြီးဌာနသည်လိုအပ်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရေးရာ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၁၁။ ဌာနတိုင်ကိုင်အိုင် မောဘိုန်ရုံရုံညာ ထာ,ထိထာ,ရာ ခိုည်ပိုန် လိုကိစ္စလောင်ပူန်ခြိုင်ကွန်တိုင်ကိုင်ကဲ ကိုန်ဟျတ်ဒေလို တုပြိုင်; ကောမတီ ဂါရ် ဖင်ကာန်ဂဲ၊ ကိုရ်မိုန်ကိုရ်မံန် ကိုရ်ဆုမ်ငဲ ဇောမ် ဌာနတိုင်ကိုင်ကိုင်ကိုရ်ပိုမ်ဟံရဲဂဲ ဘိုန်တုပြိုင်;ပွတ်။ ကိုန်ဟွည်, တုပြိုင်;ပွတ်ညာခိုည်ဒီန် ပည်ပွဒဲ;ပွတ် ကယိုင် ကာန်နဲ့ တဂဲအူလိုဝ်;။

၁၂။ ဌာနတိုင်ကိုင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကိုန်ကာမိုဝ်; ဌာနတိုင်ကိုင် ကပိုန်ကိုင်ဒီန် ပိုန်လိုခြုမ်ဂဲ လောင်ဖင်ရုံရုံကာန် ခြိုင်ကွန် တိုင်ကိုင် တွံန်နဲ တွံန်ကိုန်ဒါ,ဒီန် ဘျပ်တုပြိုင်; ဇောမ် ဖြောမ်ရာ;ဒါ; ရူမ် အစိုယတြောင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကိုန်ကာမိုဝ်; အစိုယတြောင် ကပိုန်ကိုင်။

၁၃။ ဌာနတိုင်ကိုင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကိုန်ကာမိုဝ်; ဌာနတိုင်ကိုင် ကပိုန် ကိုင်ဒီန် မောဘိုန်ရုံရုံညာဒဲ; ဇောမ်လောင်ကိစ္စကွန်တိုင် ကိုင်ကဲ တွံန် ဆန်မ် လိုဆွံင်တဲမ်စံပ် တ စရာင်ကိုရ်လာမ်ရုံရုံဘိုန် ရိုန် စာည် ဖင် အစိုယတြောင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကိုန်ကာမိုဝ်; ဖင် အစိုယတြောင် ကပိုန်ကိုင်။

၁၁။ ဝန်ကြီးဌာနသည် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ထိရောက်အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်ပါက ကော်မတီနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို သက်ဆိုင်ရာ အခြား ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ဖွဲ့စည်းနိုင်ပြီး ယင်းတို့ ကိုဖွဲ့စည်းပါက လုပ်ငန်းတာဝန်များကို တစ်ပါတည်းသတ်မှတ် ပေးရမည်။

၁၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာနသည် ယင်း၏ လက်အောက်တွင် လိုအပ်သည့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကို သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၁၃။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားရေးရာကိစ္စရပ်များကို အကောင် အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းတွင် နှစ်စဉ် ထည့်သွင်း ရေးဆွဲရမည်။

ခါနဲ(၆)

လူမ်လာထိုင်ခြဲ ပုံန်ဘုပ်ဘိုန် ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲ

၁၄။ ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲအိုင် ကုန်ချူမ်ချာည် ပုံန်ဘုပ် ဘိုန် ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင်ဒိန် မောဘိုန် ထိုင်ခြဲအုန်၊ ဘိုန် ဂြည်ဟာံ တာင်ပျ တအစိုယတြောင်ဆောင်ဒေသအိုင်ဒါင်ကုန်ကာမိုဝ်; အစိုယတြောင် ဆောင် ကပိုန်ကုင်။

၁၅။ ဇောမ်ဖုင်အစိုယတြောင်ဆောင်ဒေသအိုင်ဒါင်ကုန်ကာမိုဝ်; ဖုင် အစိုယတြောင်ဆောင်ကပိုန်ကုင် ဒိန် ယာမ်ဘိုန်ဒေရုပ် အူန်ဇဲ ပုံန်တာင်ပျ ဖြေင်ဇောမ် ပ္လ္လေ;(၁၄)ဒိန် မောပုံန်ဘုပ်ဘိုန် ခြိုင် ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲ ကာချူမ်ကာချာည်ဒေ လိုထိုင်ခြဲလူမ် လာဒဲ;-

(က) ဇောမ်ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ဇောမ်ကပိုန် ကုင် ဘုပ် အာပ်ဒဲ;နဲ့ တတိုင်ကိုင် ခြိုင်ကွန် တိုင် ကုင်ဂဲ ။

(ခ) ဖြေင်ဇောမ်ပ္လ္လေ;ကာ;လေး;(က)ဒိန် ကုန်ကာယိုင် အာပ်ဒဲ;နဲ့ တအူကူအူကူ ဘုပ်အာပ်ဒဲ;နဲ့ တတိုင် ကိုင် ကူလီပ်ဖုင် အစိုယတြောင် ဒေသအိုင် ဒါင်ကုန်ကာမိုဝ်; ကပိုန်ကုင်။

အခန်း (၆)

**တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေး ကာကွယ်
စောင့်ရှောက်ခြင်း**

၁၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နှစ်နာဆုံးရှုံးပါက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ရရှိနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ထံ တင်ပြနိုင်သည်။

၁၅။ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ အဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၄ အရ တင်ပြချက်ကို လက်ခံရရှိသည့်အခါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နှစ်နာဆုံးရှုံးမှု မရှိစေရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန်-

- (က) သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။
- (ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ တာဝန်ပေးအပ်နိုင်ခြင်း မရှိပါက သင့်လျော်သည့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်ဝန်ကြီးတစ်ဦးဦးအား တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။

- ၁၆။ ပုဒ်မ ၁၅အရ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသော ဝန်ကြီးသည်-
 - (က) မိမိအား တာဝန်ပေးအပ်သော ကိစ္စရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု ပေါ်ပေါက်ခြင်း ရှိမရှိ စိစစ် ရမည်။
 - (ခ) ပုဒ်မခွဲ(က) အရ စိစစ်သည့်အခါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု ပေါ်ပေါက်ကြောင်း တွေ့ရှိပါက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ပေးနိုင်ရေး အတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ရှိ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့များနှင့် လိုအပ်သလို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း၍လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။
 - (ဂ) ပုဒ်မခွဲ(ခ)အရ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ အခြားဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့မှ တစ်ဆင့် ပြည်ထောင်စု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးဌာနသို့လည်းကောင်း တင်ပြရမည်။

၁၇။ ဖုင်အစိုယတြောင်ဆောင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ဖုင်အစိုယ
တြောင်ဆောင်ကပီန်ကုင်ဒီန် ဖြေင်ဇောမ် ပွညွေ; ၁၆၊ ပွညွေ; ကာ;လေး;
(ဂ)အိုဝ် လောင်ဂြည်ဟံ့တောင်ပျဒီန်တကုရ်ဂေ့ ဖိုမ် ကုန်ဒါ; လိုရ
ဇောည် ရထင် ခိုည်ချွန်ဌာနတိုင်ကိုင် ကုင် ကုရ်ပိုမ်ဂဲ၊ ဌာန
အစိုယတြောင် ဆောင်ဂဲဒီန် ဘုပ်ဂြည်ဟံ့တောင်ပျ တဖုင်အစိုယ
တြောင်ဆောင်ကုင် ကုရ်ပိုမ်။

၁၈။ ဌာနတိုင်ကိုင်ဒီန် ဖြေင်ဇောမ် ပွညွေ;၁၆၊ပွညွေ;ကာ;လေး;
(ဂ)အိုဝ်လောင်ဂြည်ဟံ့တောင်ပျဒီန် တကုရ်ဂေ့ဖိုမ် ကုန်ဒါ; လိုရဇောည်
ရထင် ခိုည်ချွန်ဌာနတိုင်ကိုင်ကုင်ကုရ်ပိုမ်ဂဲ၊ ဌာနအစိုယတြောင်
ဆောင်ဂဲဒီန် ဘုပ်ဂြည်ဟံ့တောင်ပျ တဖုင် အစိုယ တြောင်ဆောင်
ကုင်ကုရ်ပိုမ်။

၁၉။ ဖြေင်ဇောမ် ပွညွေ; ၁၅ ၊ အီဘုပ်အာပ်နဲ့ ခိုည် တိုင်ကိုင်ဒီန်၊ တ
ကိစ္စပုန်ဘုပ်ရ်ရ်အုန် ကုန်ကာဘဲဒေထိုင်ခြဲကုန်ဒေါမ် ပုန်ဘုပ် ဘိုန်
ကွန်တိုင်ခြိုဝ်ဂဲ လိုဂြည်ခိုည်မိုဝ်;ခိုည်ပိုည် တောင်ပျဟံ့ တဖုင်အစိုယ
တြောင်ဆောင်ဒေသ အိုင်ဒါင်ကုန် ကာမိုဝ်;ဖုင်အစိုယ တြောင်ဆောင်
ကပီန်ကုင်။

၁၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၆၊ ပုဒ်မခွဲ(ဂ) အရ တင်ပြချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စု အဆင့်ရှိဝန်ကြီးဌာနများ၊အစိုးရဌာနများ၊အစိုးရအဖွဲ့အစည်း များ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၁၈။ ဝန်ကြီးဌာနသည် ပုဒ်မ၁၆၊ပုဒ်မခွဲ(ဂ) အရ တင်ပြချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရ ဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှု ရရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၁၉။ ပုဒ်မ ၁၅ အရ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသော ဝန်ကြီးသည် မိမိဆောင်ရွက်ရသောကိစ္စတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့် အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါက အကျိုး အကြောင်း ပြည့်စုံစွာဖော်ပြ၍ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၂၀။ ဖုင်အစုယတြောင်ဆောင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ဖုင် အစုယ
တြောင်ဆောင်ကပိုန်ကုင်ဒီန် ဖြေင်ဇောမ် ယွဗ္ဗေ; ၁၉ ကိစ္စ ပုန်
တာင်ပျဲဒီန် တကုန်ရဲဂေ့ဖိုမ် ကုန်မိုဝ်; ကိစ္စပုန်ဘုပ်ရဲရဲ ချွန်ကုင်ကုန်ပိုမ်
မောဘိုန်ရဲရဲညာလော်; ဘုပ်ဂြည်ဟံ့တာင်ပျဲ တဖုင်အစုယတြောင်
ဆောင်ကုင်ကုန်ပိုမ်။

၂၁။ (က) ဖုင်အစုယတြောင်ဆောင်ကုင်ကုန်ပိုမ်ဒီန် ဖြေင် ဇောမ်
ယွဗ္ဗေ; ၂၀ မောဘိုန်ရဲရဲညာလော်; ဘုပ် အာပ်ဒဲ; နဲ့
တတိုင်ကိုင် ကုင်ကုန်ပိုမ်။

(ခ) တိုင်ကိုင်ကုင်ကုန်ပိုမ်ဒီန် ဖြေင်ဇောမ်ယွဗ္ဗေ;ကာ; လေ;
(က) ပုန်အာပ်ဒဲ;နဲ့ ပုန်ကုန်ဒေါမ် ထိုင်ခြဲ လောင်ကိစ္စ
ချူမ် ချာည်လူလဲဝ် ခိုည်ပုန် ဘုပ်ဘိုန် ခြိုပ်ကွန်
တိုင်ကုင်ဒဲဒီန် ဇောမ်ပုန်ယွ ဖုင်အစုယတြောင်ဆောင်အိုင်
ကပိုန်မိုဝ်;ဟွည်,ချွန်ကုင်ကုန်ပိုမ်ဌာနတိုင်ကိုင်ဂဲ၊ဌာနအစု
ယတြောင်ဆောင်ဂဲ၊ ဖုင်အစုယတြောင်ဆောင်ဂဲ ကုန်မိုန်
ကုန်ဆူမ်မိုဝ်;ဟွည့်ဘုပ်ညာဒဲ;ခိုည်ဒီန်။

၂၀။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၉ အရ တင်ပြသောကိစ္စမှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်ကိစ္စ ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၂၁။ (က) ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၂၀ အရ တင်ပြ ချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။

(ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပုဒ်မခွဲ (က) အရ တာဝန် ပေးအပ်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့် အရေးနစ်နာဆုံးရှုံးသည့် ကိစ္စတွင် ကာကွယ်စောင့် ရှောက်မှုပေးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ လည်းကောင်း၊ ပြည် ထောင်စုအဆင့်ရှိ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပေါင်းစပ် ညှိနှိုင်း၍ လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။

ခါန်(၇)
ပုံနံဒံနံပုံနံခြံ

၂၂။ အီယိုဝ်အူန် တဥပဒေအိုဝ် ခိုည် ပုံနံဘုပ်ဘိုန် ဂါရ် ပုံနံလို
ဘိုန်ခြံဝ် ကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲ ကာယိုဝ်လောင်ဒါ;ကျကျနနညို; အဆေ
မိုဝ်;ကာဘိုန်ဒံနံခြံစိ။

၂၃။ အီယိုဝ်အူန် ပုံနံဃလေ; တဥပဒေအိုဝ် ကုန်မိုဝ်;လောင်
ကိစ္စပုန် ကုင် (နိုင်ငံရေး) အဆေကာဘိုန်လာလီတိုဝ်;ဒါစိ။

၂၄။ ခြံဝ်ကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲတောဂဲ မောဂဲကုန်ရအီရ်;ဒေ၊ မောဂဲ
ကုန်ရရာန် ဒေ၊ မောဖိုမ်နွံရ်;ဂဲလည်ဓဒေ ခိုည်ဂဲဒီန် ကုန်ရယောင်အူန်
မောပဲန် အူနဲအူနဲ ကုန်ကာမိုဝ်; မောဘိုပ်ပဲန်ညို; အူနဲအူနဲ
အဆေမိုဝ်; ကာဘိုန်စိ ငဲရံင်ညာခိုည်ဒီန်။

ခါန်(၈)
တာမ်လုတ်ဂဲ

၂၅။ ကာဒါ;ကူမှ်; အဆေလုတ် ဃွဃွ;၂၂ ပါင်ပုံနံဒံနံ ပုံနံခြံ
ဒီန်ငဲဂံမ် ကုန်ဒါ;လုတ်ညို;ဃွအပျေတ်ထာင် ဟာင်ညာခိုည် ဒီန်
ကူယိုဝ် အပျေတ် ဒီန် တာမ်ထံင် ကာလျိုဝ်ဆဲ;အူဆဲနံမ် မိုဝ်;အူနဲ၊တာမ်
ရိုန် ကာလျိုဝ်ဆဲ; အူဆဲနံဘျာ မိုဝ်;အူနဲ၊ တာမ်အာရဲနဲကုန်ပိုမ်
မိုဝ်;အူနဲ ဘုပ်ပွတာမ် လုတ် ညာခိုည်ဒီန်။

**အခန်း (၇)
တားမြစ်ချက်များ**

၂၂။ မည်သူမျှ ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ရပိုင်ခွင့်များကို ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက် မရှိဘဲ ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း မပြုရ။

၂၃။ မည်သူမျှဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို နိုင်ငံရေးကိစ္စ အလို့ငှာ အလွဲသုံးစား မပြုလုပ်ရ။

၂၄။ မည်သူမျှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအချင်းချင်း မုန်းတီးခြင်း၊ ရန်မှုခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲခြင်း တစ်မျိုးမျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် ပေါ်ပေါက်လာရန် အကြောင်းရှိသော အပြုအမူများကို မပြုလုပ်ရ။

**အခန်း (၈)
ပြစ်ဒဏ်များ**

၂၅။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၂ ပါတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက် မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၂၆။ ကာဒါ;ကုမှ်;အဆေလူတ် ယွဇ္ဇေ;၂၃ ပါင်ပုံနံဒံနံပုံနံခြံဒီနံ ငဲဂုမ်
ကုန်ဒါ;လူတ်ညှို; ယွအပျေတ်ထောင်ဟင်ညာခိုည် ဒီနံ ကူယိုဝ်
အပျေတ်ဒီနံ တာမ်ထိုင် ကာလှိုင်ဆဲ;အူဆန်မ် မိုဝ်;အူနဲ၊ တာမ် ရိုန်
ကာလှိုင်ဆဲ;အူဆဲန်ဘျာ မိုဝ်;အူနဲ၊ တာမ် အာရဲနဲကုရဲပိုမ် မိုဝ်;အူနဲ
ဘုံပဲယွတာမ်လူတ်ညာခိုည်ဒီနံ။

၂၇။ ကာဒါ;ကုမှ်; အဆေလူတ် ယွဇ္ဇေ;၂၄ ပါင်ပုံနံဒံနံပုံနံခြံ
ဒီနံငဲဂုမ် ကုန်ဒါ;လူတ်ညှို; ယွအပျေတ် ထောင်ဟင်ညာခိုည်ဒီနံ ကူယိုဝ်
အပျေတ်ဒီနံ တာမ်ထိုင် ကာလှိုင်ဆဲ;အာရဲဆန်မ် မိုဝ်;အူနဲ၊
တာမ်ရိုန် ကာလှိုင်ဆဲ;အာရဲဆဲန်ဘျာ မိုဝ်;အူနဲ၊ တာမ်အာရဲနဲ
ကုရဲပိုမ် မိုဝ်;အူနဲ ဘုံပဲယွတာမ်လူတ်ညာ ခိုည်ဒီနံ။

**ခါနဲ(၉)
ကဏ္ဍတွံနဲနဲ**

၂၈။ တိုင်ကိုင်ကုင်ကုရဲပိုမ်ဒီနံ တကုရဲစုကုရဲမိုန် လွံတ်ဒေါ ကုင်ကုရဲ
ပိုမ် မိုဝ်;ဟွည်၊ တကုရဲစုကုရဲမိုန် လွံတ်ဒေါကုင်ရူ ကုန်ကာမိုဝ်;
လွံတ်ဒေါမျိုခြိုင် မိုဝ်;ဟွည်၊ အိုန်အီကုရဲ ဆင် ဇေမ် ကုင်ရူ ကုန်
ကာမိုဝ်; ဇေမ်ဘီကုင်ဘီရူဂဲ အိုန်အီအရေ ဒါင်ခိုည်လောင်ခြိုင်
ကွံန်တိုင်ကုင်ဂဲဒီနံ ဇေမ်ခါင်ခိုည်မိုဝ်; ခိုည် ပဲနဲ ဘုံပဲတာင်ယုဒဲ;။

၂၆။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၃ ပါတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက် မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၂၇။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၄ ပါ တားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်နှစ်သိန်းထက် မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

**အခန်း (၉)
အထွေထွေ**

၂၈။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် သို့မဟုတ် အမျိုးသားလွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် အများပြည်သူတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အရေးကြီးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဆိုင်ရာအခြေအနေကို အခါအားလျော်စွာ တင်ပြရမည်။

၂၉။ တိုင်ကိုင်ကုင်ကုန်ပိုမိဒိန် အီယိုဝ်အုန်ပွေ; ၉ ယာမ်ရ်ရ် ညာနဲ
ဂါရ် ပုန်ဘိုန်ရ်ရ် ဒိန် ကုန်ဟျတ်ဒေလို ဘိုန်ကုန်ရ် ကာ;အာပ် ဒဲ;
တတိုင် ကိုင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ကပိုန်ကုင် အဆေ အုန်
အဆေဒိန်။

၃၀။ ဌာနတိုင်ကိုင်ဒိန် ဒဘုပ်ရ်ရ်ဒဲ;ကာန်လုမ်ဂဲ ဘုပ်ခါမ်ဒိုည်, စရိ
ပုန်ဒိုည်, ကောမတီဂါရ် ဖုင်ကာန်ငါန်ဂဲ ပုန်တုပြိုင်; ဖြေင် ဇောမ်
ဥပဒေအိုဝ်။

၃၁။ အီယိုဝ်အုန်တဥပဒေအိုဝ် ခိုည်လုတ်အပျေတ်ဒိန် ယွအုန်ပဲန် အမု
ပုန်ဘိုန်ဘာ ပလိဂဲ။

၃၂။ ဖုင်အစိုယတြောင်ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ဖုင်အစိုယ
တြောင် ကပိုန်ကုင်ဒိန် ပုန်ယိုဝ်အုန်တဥပဒေအိုဝ် ပုန်ရ်ရ်ညာ လောင်
ကိစ္စ ကွန်တိုင်ကုင်ဂဲအုန်အုန် ဖုင်အစိုယတြောင်ဆောင် ဘုပ်အာပ်
ဒဲ;တိုင်ကိုင်ခြိုင်ကွန်တိုင်ကုင် အဆေအုန် အဆေဒိန်။ တဒေသ
အိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; တကပိုန်ကုင်ဂဲဒိန်
ကုန်ကာ ယိုဝ်မေနတိုင်ကိုင်ခြိုင် ကွန်တိုင်ကုင် မိုဝ်;တိုင်ကိုင်
ပုန်အာပ်ဒဲ;နဲ့ တိုင် ကိုင်ချူဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; တိုင်ကိုင်
ချူကပိုန်ကုင်အဆေ အုန် အဆေဒိန် ဘုပ်ရ်ရ်လား;။

၃၃။ ယာမ်စွည်တရာရလုတ် အပျေတ်အုန်အုန်အီယိုဝ်အုန် တဥပဒေ
အိုဝ်လိုတိုဝ်;အုန်ဇေပ်ဲတ် ငဲပွေ;ဒဲ;ဌာနတိုင်ကိုင်။

၂၉။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပုဒ်မ ၉ ပါတာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးအား တာဝန်ခွဲဝေအပ်နှင်းခြင်း ပြုနိုင်သည်။

၃၀။ ဝန်ကြီးဌာနသည် ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသော ကော်မတီ နှင့်လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ၏ ရုံးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း ကျခံရမည်။

၃၁။ ဤဥပဒေပါပြစ်မှုများကို ရဲအရေးယူပိုင်ခွင့်ရှိသော ပြစ်မှုများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။

၃၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရန် မိမိတို့အစိုးရအဖွဲ့၏ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ် ဆောင်ရွက်စေရမည်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးမရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များတွင် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်က တာဝန်ပေးအပ်သည့် ဝန်ကြီးအား ဆောင်ရွက်စေရမည်။

၃၃။ ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် တရားစွဲဆိုရာတွင် ဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။

- ၃၄။ ယာမ်ရုံရှိညာ အီယိုဝ်အူန် ပုံန့်ပွဗ္ဗေ;ဂဲ တဥပဒေအိုဝ် -
- (က) ဌာနတိုင်ကိုင်ဒီန့် ဥပဒေပိုဝ်; (နည်းဥပဒေ)၊ ထိုင်ဘာ (စည်းမျဉ်း)၊ ခေါပ်ပြါ(စည်းကမ်း) နိုညံဂဲဒီန့် ဘိုန်ထုလေး;ရဖြောမ်ရာ;ဒါ;ရူမ် ဖုင်အစိုယတြောင်ဆောင် ကုင်ကုံရ်ပိုမ်။
 - (ခ) ဌာနတိုင်ကိုင်ဒီန့် ဘိုန်ထုလေး; အမိင်ကြော်;ညာရ်၊ အမိင်၊ ငဲယိုဝ်ရုံရ်၊ ဒေင်ရုံရ်ထိုင်ရုံရ်ဂဲ။
 - (ဂ) ဖုင်အစိုယတြောင်ဆောင် ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန် ကာ မိုဝ်; ကပိုန်ကုင်ဒီန့် ဘိုန်ထုလေး; အမိင်ကြော်; ညာရ်၊ အမိင်၊ ငဲယိုဝ်ရုံရ်၊ ဒေင်ရုံရ်ထိုင်ရုံရ်ဂဲ။
 - (ဃ) ဌာနတိုင်ကိုင် ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ကပိုန်ကုင်ဒီန့် ဘိုန်ထုလေး; အမိင်ကြော်;ညာရ်၊ အမိင်၊ ငဲယိုဝ်ရုံရ်ဂါရ် ဒေင်ရုံရ်ထိုင်ရုံရ် ဂဲ ရဖြောမ်ရာ;ဒါ;ရူမ် ဖုင်အစိုယတြောင်ဆောင် ဒေသအိုင်ဒါင် ကုန်ကာမိုဝ်; ကပိုန်ကုင် အဆေ အိုန်အဆေဒီန့်။

အောတ်မ်စံပ်ရောည်တီအောဖြေင်ဇောမ်ဥပဒေတိုင်ရုံရ်; တုပြိုဝ်; ကုင်ကုံရ်ပိုမ်သမ္မတမျှန်မာနင်ငါန်ဒေါ။

(ရာင်) သေင်ဆေင်
 သမ္မတ
 ကုင်ကုံရ်ပိုမ်သမ္မတမျှန်မာနင်ငါန်ဒေါ

၃၄။ ဤဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင်-

- (က) ဝန်ကြီးဌာနသည် နည်းဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းနှင့် စည်းကမ်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။
- (ခ) ဝန်ကြီးဌာနသည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။
- (ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့်လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။
- (ဃ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကျွန်ုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးသည်။

(ပုံ) သိန်းစိန်
 နိုင်ငံတော်သမ္မတ
 ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဦးစီးဌာနနှင့်
တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်းအဖွဲ့ (ပလောင်) တို့ပူးပေါင်းဘာသာပြန်၍
တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးများကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ဝေသည်။